9. Etnografiska avdelningen.

Fastän avdelningens ordinarie visningslokaler i Wallingatan 1 ju under året, liksom föregående år, varit stängda och uteslutande använts för magasinering, har museet dock i viss utsträckning kunnat fungera som sådant och hållas öppet för allmänheten. Av Byggnadsstyrelsen erhöll nämligen avdelningen ytterligare, till den 1 april 1920, förlängd dispositionsrätt över övre våningen i Riksmuseets gamla byggnad i kvarteret Grönlandet Norra och öppnades här i januari en utställning för allmänheten. Då denna, som i stort sett var färdigordnad vid årsskiftet, till sin beskaffenhet redan i huvudsak skildrats i föregående årsberättelse, må densamma här blott i korthet omnämnas. Från början endast avsedd att utgöra en minnesutställning över D:r Thorild Wulff, omfattande de grönländska etnografiska samlingarna från Wulffs sista resa, växte den ut till att bliva den största utställning, som hittills anordnats av avdelningen, fyllande hela gamla Riksmuseets utställningsvåning med undantag av det s. k. stora galleriet. Samtliga här exponerade föremål utgjordes till allra största delen av under krigsåren inkomna samlingar.

I en särskild sal visades för första gången i ett svenskt museum filmer av etnografiskt och geografiskt innehåll från flera av de länder, som på utställningen representerades genom samlingar, nämligen från Nord-Grönland (Wulffs expedition), Mexico och Central-Amerika. I samband med filmföreställningarna föredrogos på fonograf eller grammofon ett urval sång- och musikstycken från diverse exotiska folk.

För skolklasser, studieföreningar etc. demonstrerades samlingarna under sakkunnig ledning (intendenten eller assistenten). Dylika demonstrationer, var och en tagande omkring 1 timmes tid i anspråk, ägde under större delen av utställningstiden rum flera gånger om dagen. Ej mindre än 134 st. dylika grupper, skolklasser, verkstadsklubbar samt kon-

tingenter av manskap från flottan och de i huvudstaden garnisonerade regementena, infunno sig.

Utställningen hölls öppen vardagar kl. 12—4 och 7—10 e. m. samt söndagar kl. 1—4 och 7—10 e. m. Den stängdes den 13 mars, enär nedtagnings- och inpackningsarbetena för lokalernas utrymmande måste påbörjas. Inalles besöktes utställningen av 13066 personer.

Det var av en alldeles särskild anledning som intendenten ansåg det vara i museets intresse, att utställningen gjordes så omfattande och attraktiv som möjligt, oaktat såväl arbetslöner som alla övriga utgiftsposter vid denna tidpunkt nått sin kulmen. Det förelåg nämligen en sannolikhet, enligt uttalande från högsta sakkunniga, att det stora ombyggnadsarbetet å gamla Riksmuseibyggnaden på grund av de oerhört stegrade kostnaderna skulle komma att uppskjutas ännu några år. I så fall hade sålunda antagligen ett lämpligt provisorium av utomordentligt stor betydelse för museets utveckling och populariserande kunnat skapas, om under mellantiden samlingarna kunnat under hand i de rymliga salarna i samtliga våningarna ordnas så, att de i det närmaste stått färdiga för inflyttning i en blivande nybyggnad. Tyvärr gingo, oaktat de stora mecenatmedel som utställningen krävde, dessa förhoppningar om intet.

Ett annat speciellt syfte med utställningen var att i någon mån bidraga till att väcka intresse för den av Prins Vilhelm just vid den tidpunkten förberedda expeditionen till Central-Amerika.

Utom den direkta nyttan av utställningen såsom sådan profiterade museet av densamma även i annan måtto. Genom det arbete, som nedlades på de flesta utställda föremålens närmare identifierande och deskriptiva etiketters utarbetande har naturligtvis ett mycket omfattande och drygt arbete undangjorts för framtida utställande av dessa samlingar i det blivande permanenta museet, och de till flera hundratal uppgående, i och för utställningen förstorade och monterade fotografierna, måste betraktas såsom ett värdefullt tillskott till museets bildmaterial.

Just genom exponerandet av samlingarna och den uppmärksamhet de sålunda ådrogo sig av den besökande allmänheten och pressen möjliggjordes betydande nyförvärv, som annars knappast kunnat påräknas.

Av utställarne förvärvades sålunda under själva utställningen samlingar till ett värde av inalles omkring 40,000 kronor, nämligen så gott som samtliga de föremål, som fyllde den största salen, den grönländska, ävensom ett antal andra, inklusive den japanska jättevasen av brons, som av kännare värderats till omkring 30,000 kronor.

H. K. H. Prins Vilhelm har av sina från Central-Amerika hemförda samlingar överlämnat 74 föremål, varibland märkas 41 stenyxor, 1 människohuvud, skulpterat i sten, 6 flintredskap, 3 sländtrissor och 5 pärlor av lera, 1 obsidiankärna samt delar av lerkärl och stenredskap. Därjämte har han skänkt museet av expeditionen utförda planritningar samt ett antal fotografier.

Fru Gunvor Berendt har donerat sin framlidne faders, D:r Thorild Wulff, samtliga etnografiska samlingar från Grönland, inalles 654 nummer, i vilket antal ingår även de av Knud Rasmussen insamlade föremålen, samt dessutom 53 battiktyger, av Wulff hemförda från Java. Den rikhaltiga och väl gjorda grönländska samlingen, som representerar de flesta eskimåstammar boende utmed Grönlands västkust från Godthaab i söder ända upp till Kap York i norr, innehåller bl. a. allehanda dräkter och klädespersedlar för män, kvinnor och barn, såsom rockar och byxor av säl-, ren- och hundskinn, stövlar och yttermockasiner, vantar, mössor och kragar av skinn; hundslädar med fullständiga seldon, kajaker med utrustning, jakt-, fångst- och fiskredskap omfattande harpuner, lansar, båge och pilar, fiskkrokar, ljuster, fällor och snaror, husgeråd av trä, skinn och ben, redskap för skinnberedning, syattiralj, drillar för benborrning, tranlampor av sten, danstrumma, en stor mängd leksaker i form av djur- och människofigurer, snidade av valross- och narvalständer. Med samlingen följde även ett 50-tal av Wulff å Grönland tagna fotografier.

Löjtnant Helge Svensk har skänkt en samling från Brasilien, gränstrakterna till Peru och Bolivia, källområdet för Rio Madre de Dios, en av Amazonflodens bifloder. Samlingen omfattar 45 nummer, däribland 2 bågar, 15 pilar, 1 klubba av trä, 2 trummor, 1 kniv, 2 kammar, 1 tygväska, 2 sländor, 2 panflöjter, arm- och halsband, fjäderprydnader.

Herr Didrik Bildt har åter ihågkommit avdelningen,

i det han överlämnat 3 synnerligen praktfulla, med stiliserade djurornament målade träsköldar från Nya Brittanien.

Ingenjör K. G. Broström har skänkt 4 flätade korgar från Onasindianerna i Eldslandet samt 3 kvarnar av lava med tillhörande malstenar, 4 stenyxor, 1 rökpipa av lera jämte ett par andra föremål, samtliga jordfynd från trakten av Osorno, Chile.

En mecenat har skänkt 3 större gudabilder av brons från Främre Indien, insamlade av missionären, d:r J. Sandegren.

Från missionär Magnus Johansson har inköpts några föremål från Mongoliet, såsom prov på olika mongoliska födoämnen, 1 amulett för kamel, 1 träskål för tedrickning, inalles 10 nummer.

För bestridande av omkostnader för utställningen samt andra museiändamål har till avdelningens förfogande ställts av konsul B. Stolt-Nielsen 36,800 kronor, av direktör E. Heinecke 10,000, av Thorild Wulff's stärbhus 3,000 samt av major E. Arrhenius 1,000.

Genom Byggnadsstyrelsens förmedling har avdelningen från indragna kristidskommissioner såsom lån tills vidare mottagit en del inventarier såsom 1 skrivstol, 1 kassaskåp, 10 mindre duopärmar, 3 större d:o, 1 pennfat, 1 skruvliggare, 1 större stativstämpel, 1 häftapparat, 2 papperskorgar och 2 brevkorgar.

För publikationsändamål ha greve Eric von Rosen och intendenten vid Göteborgs museum, friherre Erland Nordenskiöld, till låns erhållit ett antal föremål ur deras sydamerikanska samlingar.

I och för studier har avdelningen besökts av H. K. H. Prins Vilhelm, Professor R. Karutz, chef för Etnografiska Museet i Lübeck, Ingeniör Åke Sjögren, Greve Eric von Rosen, Friherre Erland Nordenskiöld, D:r Gustaf Bolinder, Fil. lic. L. Th. Hylander, Amanuens Harry Edgren m. fl. Vidare ha en del konstnärer samt representanter för pressen och bokförlag lämnats tillträde för studier eller avbildning av olika föremål.

D:r K. G. Lindblom har för etnografiska forskningars bedrivande i Ost-Afrika åtnjutit tjänstledighet under tiden 1 februari—15 november, och har hans befattning uppehållits av amanuensen Yngwe Laurell, vilken under

denna tid fullbordat sin publikation över resultaten av sitt etnografiska arbete i Australien samt gjort förberedelser för sitt deltagande i en forskningsfärd till Kina.

Kvinnliga biträdet, fröken LILLY SAHLIN, erhöll på begäran avsked från sin befattning den 1 juni. Som extra skrivbiträde tillsvidare förordnades fröken LILLY BERNDTSON, som den 17 oktober blev ordinarie innehavare av platsen, men på begäran erhöll avsked redan den 18 november. Från nämnda datum till årets slut har fru ASTRID HOLMGREN såsom tillförordnad upprätthållit befattningen.

C. V. HARTMAN.
